

2018-02-26

Till Justitiedepartementet
ju.L2@regeringskansliet.se

Remissvar till Utvidgat hinder mot erkännande av barnäktenskap (SOU 2017:96)

Kvinnors Nätverk är en ideell organisation som bedriver opinionsbildning, informationsspridning, kunskapsdelning och stödjande verksamhet med målsättningen att kvinnors och barns mänskliga rättigheter ska bli tillgodosedda. Kvinnors Nätverks utgångspunkt är att mänskliga rättigheter är universella, okränkbara och ska gälla lika för alla.

Kvinnors Nätverk driver bland annat Linnamottagningen som erbjuder rådgivning, stöd och skydd till barn och unga vuxna utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck samt Matildaverksamheten som erbjuder rådgivning, stöd och skydd till kvinnor med utländsk bakgrund som utsatts för våld av en partner och/eller hedersrelaterat våld och förtryck. Organisationen utgör även ett kunskapscenter med rådgivning, konsultationer och utbildningar till yrkesverksamma som kommer i kontakt med dessa målgrupper.

Sammanfattning

Kvinnors Nätverk välkomnar varmt utredningen och förslaget att skärpa lagstiftningen när det gäller erkännande av barnäktenskap som ingåtts utomlands. Kvinnors Nätverk skulle dock önska att fler fall omfattas av reglerna om hinder mot erkännande av barnäktenskap. Kvinnors Nätverks hållning är att barnäktenskap som företeelse aldrig kan accepteras eller legitimeras och anser därför att i princip inga äktenskap som ingåtts när någon av parterna varit under 18 år bör erkännas, oavsett parternas anknytning till Sverige och ålder då frågan aktualiseras. I vart fall anser Kvinnors Nätverk att även personer som är i åldrarna 18-20 år vid ankomsten till Sverige bör omfattas av reglerna om hinder mot erkännande av barnäktenskap. Kvinnors Nätverk motsätter sig vidare förslaget om att undantagsbestämmelsen om synnerliga skäl ska finnas kvar när det gäller erkännande av äktenskap där någon av parterna är under 18 år.

8.3 Överväganden

Kvinnors Nätverk instämmer delvis med förslaget.

Kvinnors Nätverk ställer sig positivt till att reglerna om hinder mot erkännande av barnäktenskap utvidgas till fall där, oavsett parternas anknytning till Sverige, någon av parterna var under 18 år när någon av dem kom till Sverige. Kvinnors Nätverk anser liksom utredningen att

skrivningen ”när någon av dem kom till Sverige” är viktig för att förhindra att en av parterna flyttar till Sverige och här väntar ut att även den andra parten ska uppfylla ålderskravet.

Utredningen noterar på sid 107 att argumenten för en utvidgning av reglerna om hinder mot erkännande av barnäktenskap även kan appliceras på personer som fortfarande är unga vuxna, till exempel i åldern 18-20 år, vid ankomsten till Sverige.

I våra stödverksamheter ser vi att inte endast barn utan även unga vuxna är särskilt sårbara och utsatta för det kollektiva förtryck och våld som återfinns i en hedersrelaterad kontext. I synnerhet gäller det flickor och unga kvinnor som vuxit upp i sammanhang där en kvinna aldrig betraktas som en myndig och autonom individ. Det anges på sid 104 att en underårig ofta är mycket rädd för vad familjen eller släkten ska säga om det framkommer att man har nämnt för Migrationsverket att man inte ville gifta sig. Vi vill här understryka att det enligt vår erfarenhet inte enbart gäller underåriga utan även myndiga personer, och att en prioriterad grupp här skulle kunna vara 18-20-åringar.

Vi kan se ytterligare problem med att ha 18 år som åldersgräns för ankomsten till Sverige när det gäller huruvida äktenskapet ska erkännas eller inte. Enligt utredningen ska den avgörande tidpunkten vid erkännandeprovningen vara den fysiska tidpunkten för ankomsten till Sverige. Den tidpunkt som parterna själva anger för ankomsten till Sverige ska tas för god, så länge ingenting talar emot det. Det ger utrymme för att vissa äktenskap kan komma att godkännas, trots att någon av parterna var omyndig vid den faktiska ankomsten till Sverige.

Vidare kan det finnas oklarheter kring den faktiska åldern på de aktuella personerna. Från debatten kring åldersbedömning av asylsökande barn och unga vet vi att det kan vara svårt att fastställa om en person är över eller under 18 år.

Kvinnors Nätverk anser att en lag om hinder mot att erkänna barnäktenskap, det vill säga där någon av parterna varit under 18 år vid giftermålet, i vart fall bör omfatta personer som är i åldersgruppen 18-20 år vid ankomsten till Sverige. Visserligen är man enligt lagen myndig vid 18 år, men det finns flera exempel i lagstiftningen på saker man inte tillåts göra eller besluta om vid uppnådd myndighetsålder. Till exempel kan socialnämnden besluta om omedelbart omhändertagande enligt LVU när det gäller personer upp till 20 år.

Generellt icke erkännande oavsett anknytning och ålder vid ankomsten till Sverige

Kvinnors Nätverks principiella inställning är att barnäktenskap som företeelse aldrig ska accepteras eller legitimeras, och vi anser utifrån detta att det är en eftersträvensvärd ordning att generellt inte erkänna äktenskap som ingåtts när någon av parterna varit under 18 år, oavsett parternas anknytning till Sverige eller ålder då frågan aktualiseras.

Enligt såväl FN:s barnrättskommitté som CEDAW-kommittén för avskaffande av all diskriminering mot kvinnor anses ett barn inte kunna uttrycka sitt fulla, fria och informerade samtycke till äktenskap och barnäktenskap är därför att betrakta som en form av tvångsäktenskap. Av FN:s utvecklingsmål 5.3 i Agenda 2030 framgår vidare att barnäktenskap är att betrakta som en skadlig sedvänja som ska avskaffas. Enligt regeringen är ambitionen att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 – både på hemmaplan och när det gäller att bidra till det globala genomförandet av agendan.

Som anges på sid 84 i utredningen finns inget hinder i Europakonventionen mot att som huvudregel inte erkänna barnäktenskap. Däremot kan det om äktenskapet varat i många år och parterna inrättat sig efter ett liv som gifta kränka rätten till familjeliv enligt artikel 8. Vi kan se att det trots allt kan finnas särskilda skäl att erkänna ett äktenskap som ingåtts när någon av parterna varit under 18 år om det gått en lång tid sedan giftermålet och ett nekat erkännande skulle få allvarliga konsekvenser, exempelvis när det gäller rätten till familjeåterförening.

Undantagsbestämmelsen om synnerliga skäl bör strykas i den nu föreslagna lagen

Kvinnors Nätverk invänder mot förslaget att regeln om synnerliga skäl ska finnas kvar när det gäller personer som är under 18 år.

Det anges i utredningen att det visserligen sedan lagändringen 2014 inte har ansetts föreligga synnerliga skäl i något enda fall. Samtidigt har det inte heller i tidigare lagstiftningsarbete ansetts något konkret exempel på när undantagsbestämmelsen ska tillämpas. Det sägs i utredningen att det inte kan uteslutas att situationer kan uppkomma då ett utländskt barnäktenskap bör erkännas, för att Sverige ska leva upp till internationella åtaganden i form av EU-medborgares rätt till fri rörlighet. Dock har Sverige flera andra tunga internationella åtaganden som tydligt anger att barnäktenskap är en skadlig och icke acceptabel sedvänja som ska avskaffas.

Kvinnors Nätverk ser att en sådan undantagsbestämmelse som föreslås i utredningen öppnar upp för fortsatt dubbla måttstockar när det gäller barns rättigheter, beroende på barnets ursprung, då det i praktiken kan komma att innebära att vissa barn tillåts vara gifta i Sverige.

Datum som ovan,
KVINNORS NÄTVERK

Leila Qaraee, ordförande